

บทที่ 1

บทนำ

เหตุใดจึงต้องศึกษาภาวะความรู้สึก เอ เลียน เนชั่น

องค์การอนามัยโลกได้รายงานข้อมูลอันน่าสนใจประการหนึ่งในปี พ.ศ. 2518 ว่า ประชากรกว่า 40 ล้านคน ของบรรดาประเทศด้อยพัฒนาทั่วโลก กำลังถูกคุกคามอย่างน่ากลัวยิ่งจากโรคทางจิตและกว่าร้อยละ 10 ของประชากรโลก ประสบภาวะปัญหาทางจิต อ่อน ๆ (1:262) ซึ่งทั้งหมดล้วนมาจากภาวะกดดันหลากหลายรูปแบบ อันระบาคอยู่ทั่วไป ในสังคมส่วนใหญ่ในขณะนี้

สภาพการณ์ที่อุตสาหกรรมกำลังได้รับการพัฒนาอย่างกว้างขวาง ระเบียบปฏิบัติ ตลอดจนแนวคิด วิธีการมองปัญหาแบบเก่าก่อน ถูกพิจารณาด้วยความไม่แน่ใจในประสิทธิภาพ ใช้สอยเพิ่มมากขึ้น เป็นลำดับ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงโดยรอบด้านของวัฒนธรรมและ เศรษฐกิจ ได้ก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ อันเป็นเหตุให้นำมาสู่ปัญหาทางจิตของสมาชิกใน สังคมในที่สุด

ความเข้าใจของเราต่อปัญหาทางจิตจะชัดเจนขึ้น เมื่อมองย้อนกลับไปยังสังคม ยุโรปสมัยกลางซึ่งลักษณะแบบ เกษตรกรรมได้พัฒนาไปสู่ความ เป็นอุตสาหกรรมอย่างทั่วด้าน

เดิมทีเดียวในยุโรปสมัยกลาง ที่ดินถูกแบ่งเป็นส่วน ๆ พร้อมทั้งพำนักอาศัยในแต่ละ ส่วนด้วยลักษณะที่เรียกกันว่าแมนเนอร์ (manor) องค์การแบบแมนเนอร์ เป็นองค์การแบบ พ่อบ้านปกครองลูกบ้าน ที่ดินที่ไพร่ทำกินมีการสืบทอดตามสายโลหิตไพร่จึงมีความรู้สึกมั่นคงพอ ที่จะไม่ต้องกลัวถูกไล่ออกจากที่ดิน ประกอบกับเงื่อนไขอันจะก่อให้เกิดความปรารถนาจะทำงานส่วนตัวยังมีน้อย จึงไม่ปรากฏว่ามีการตื่นรนที่จะออกจากองค์การแมนเนอร์แต่อย่างใด

การเพิ่มปริมาณของประชากรในราวต้นศตวรรษที่ 12 กระทั่งปลายศตวรรษที่ 13 มีส่วนอย่างมากต่อการผลักดันให้เกิดการย้ายถิ่นของชาวชนบทในองค์การแมนเนอร์ ไปแสวง

หาถิ่นทำกินใหม่แล้วบุก เบิก เป็น เมืองขึ้นใหม่ เป็นลำดับ

ควบคู่ไปกับการ เพิ่มปริมาณของประชากร ก็ยังมีปรากฏการณ์การ เปลี่ยนแปลง อย่างลึกซึ้งในด้าน เศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังการสิ้นสุดลงของสงครามครู เสด เมืองท่าทางทะเล เมดิเตอร์เรเนียน เปิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้การค้าทางทะเล ขยายตัว มากขึ้น เร่งให้ เกษตกรรมในทวีปพัฒนาจุดหน้าไป สภาพของเมืองต่าง ๆ เจริญขึ้น อุตสาหกรรมค่อย ๆ พักตัวเติบโตตามมา

ความ เจริญก้าวหน้าของพาณิชย์ใหญ่ ๆ และอุตสาหกรรมทุนนิยม ได้ก่อให้เกิดวิกฤต ติดต้ามมาหลายประการ องค์การทาง เศรษฐกิจแบบ เดิม ก้าวมาถึงจุดที่ไม่สามารถตอบสนอง ความพึงพอใจของประชาชนทั้งใน เมืองและในชนบทได้อีกต่อไปในขณะที่ช่างฝีมือ เล็ก ๆ ใน เมืองต้องตกงาน ลักษณะความสัมพันธ์แบบครอบครัวในชนบท ก็ถูกแทนที่ด้วยความขัดแย้ง ระหว่างทุนกับแรงงาน จนในที่สุดองค์การแบบแมนอร์ก็ได้ถึงกาลสูญสลายไป

การสูญสลายของระบบแมนอร์ ทำให้ชาวนาต้องตกอยู่ในฐานะลำบากยิ่งขึ้น ความสัมพันธ์ที่เคยมีในลักษณะพ่อบ้านกับลูกบ้าน ได้กลายเป็นแบบ เจ้าของที่ดินกับผู้เช่าที่ดินไป นอกจากนั้นยังปรากฏว่าพื้นที่ว่าง เปล่าได้ลดน้อยลง เป็นลำดับ ทำให้เป็นการยากต่อการสร้างถิ่น บุกเบิก ระบบค่าเช่าที่ดินทำให้พ่อบ้านที่กลายเป็น เจ้าของที่ดินให้เข้าหมดแรงจูงใจในการให้ เสรีภาพกับพวกไพร่ที่ยังมีอยู่ ยุคการบุกเบิก เสร็จสิ้นลง พร้อมกับการมอดดับของความหวัง ของชาวนาในอันที่จะยกฐานะความเป็นอยู่ของคนให้ดีขึ้น ระบบไพร่จึงกลายเป็นสิ่งที่เพิ่มความ น่ารังเกียจยิ่งขึ้น ในขณะที่เดียวกันชาวนาก็เริ่มมีความไม่พึงพอใจต่อการมีที่ดินทำกินแต่ต้องถูก ขูดรีดโดยเจ้าของที่ดินซึ่ง เคย เป็นเจ้านาย เขามาก่อนนั่นเอง

สภาพ เจือปนไขทาง เศรษฐกิจทุกด้าน รุมเร้าประชาชนทั้งหลายอย่างคั่ง เนือง ประกอบกับความ เสื่อมถอยของระบบศรัทธาคือทางศาสนาจักรที่ประกอบการณ์ไม่เหมาะสมอยู่ เมือง ๆ ผนวกด้วยค่านิยมแห่งความต้องการ เป็นอิสระแบบคน เมือง เหล่านี้ต่าง เป็นปัจจัย ร่วม ก่อให้เกิดความยุ่ง เทียงทางสังคมติดต้ามมา

นอกจากวิกฤตทาง เศรษฐกิจดังกล่าวแล้ว ในยุโรปสมัยกลางยัง เกิดภัยพิบัติธรรม-ชาติถึง 2 ครั้งใหญ่ นำความหายนะมาสู่ภาวะสังคม เศรษฐกิจในสมัยนั้นอย่างใหญ่หลวง เพราะนอกจากข้าของจะแพงขึ้นแล้ว โรคระบาดยังได้คร่าชีวิตผู้คนไป เป็นจำนวนมาก

ยังเกิดปัญหาขาดแคลนแรงงานตามอุตสาหกรรม เขต เมืองราคาและค่าจ้างแรงงาน เป็นสิ่งจูงใจ
ให้ร่ำตามชนบทให้พากันตื่นรันทาทางจะ เป็นอิสระอพยพ เข้า เมืองกันทั่วไป

วิกฤตทาง เศรษฐกิจที่ถูกระงับด้วยภัยธรรมชาติและข้าแทรกซ้อนด้วยภัยทางการ
เมืองอันเนื่องมาแต่สงคราม การจลาจล จึงยิ่ง เป็นเสมือนการสร้างเงื่อนไข เร่งเร้าให้
เกิดความรุนแรง การต่อสู้ทางชนชั้น พฤติกรรมฝูงชนอันสับสนไร้ระเบียบ อาชญากรรม
ความยากจนขาดแคลน โสเภณี จนแม้กระทั่งความ เชื่อว่าโลกกำลังดำเนินสู่จุดจบ แพร่
ระบาดไปอย่างกว้างขวาง

กวีฝรั่งเศสแห่งยุคสมัยกลางตอนปลายผู้หนึ่งชื่อ อูตาเซ เดแชมป์ส (Eustache
Deschamps) ได้พรรณนาภาพสะท้อนความรู้สึกของปัจเจกชนสมัยนั้นว่า

เหตุไฉนยุคสมัยจึงมีคนนัก

คนต่างไม่รู้จักกัน เช่นก่อน

เหตุไฉนผู้ปกครองต้องแคลนคลอน

ไยปลิ้นปล้อนและซ้าระย้ายับ

ความสดชื่นตายซากแห่งผากทั่ว

เหลือความชั่วโศก เศร้า เข้าใจจับ

ยุติธรรมซ้าร้ายหายไกลลับ

หน่ายเกินนับรับรู้ซ้าา เป็นใคร (2:7)

ปรากฏการณ์ทั่วไปของสังคมยุโรปสมัยกลางและวิกฤตทางจิตใจของบุคคลแห่งยุค
สมัยในช่วงการพัฒนาอุตสาหกรรมคงจะ ไม่มีข้อแตกต่างมากนักจากปรากฏการณ์ทำนอง เดียว
กันของบรรดาประเทศด้อยพัฒนาและสมาชิกของสังคมในปัจจุบันนี้

ความ เคยชินในวิถีชีวิตแบบ เกษตรกรรมฝังรากลึกลงสู่จิตใจของคนทั่วไป เมื่อต้อง
มาเผชิญกับความ เปลี่ยนแปลง ด้านหนึ่งจึงบังเกิดผลลบคือจิตใจ เป็นอย่างมาก ลักษณะอาการ
ทางจิตที่อาจปรากฏขึ้นได้ อาทิ ความกดดัน ความวิตกกังวล ความสิ้นหวังหมดอาลัยตาย
อยากในชีวิต เป็นต้น (1:265)

ครั้ง เมื่อทวนกลับมาพิจารณา เฉพาะประเด็นปัญหาสุขภาพ ในทัศนะใหม่กล่าวกันว่า
จะต้องไม่หมายถึงแต่เพียงภาวะความปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บ เท่านั้น หากควรจะหมายถึงถึง

ภาวะอันดิงามสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคมด้วยเป็นสิ่งสำคัญ ความเจ็บป่วยต่าง ๆ ในขณะนี้มีอยู่มากมายที่มีอาจสรุปลงไปได้ว่ามีสาเหตุมาจากด้านชีวภาพ ซึ่งจากจุดนี้เอง เป็นการเร่งเร้าให้เริ่มมีการหันมาสนใจศึกษาปัจจัยด้านสังคมจิตวิทยาอย่างกว้างขวางและเป็นระบบขึ้น*

ทางองค์การอนามัยโลกเองก็ได้นิยามคำว่า "ปัจจัยทางสังคมจิตวิทยา (socio-psychological factors) เอาไว้ว่า หมายถึงปัจจัยทั้งปวงซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของบุคคล โดยมีเค้าเงื่อนมาจากสภาพแวดล้อม ตลอดจนวัฒนธรรมอีกทอดหนึ่ง (1:254) ฉะนั้นงานวิจัยชิ้นนี้จึง เป็นความพยายามที่จะนำเอาปัจจัยดังกล่าวมาพิจารณาดูผลกระทบทั้งโดยตรงและทางอ้อมต่อภาวะอาการทางจิตชนิดหนึ่ง อันอาจถือได้ว่าเป็นปรากฏการณ์พื้นฐานที่สุดของอาการป่วยทางจิต ภาวะอาการทางจิตที่กล่าวถึงก็คือ ภาวะความรู้สึกเอ เลียน เนชัน (alienation) (3:32)

ภาวะความรู้สึกเอ เลียน เนชัน กำลังมีบทบาทมากขึ้นทุกขณะในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมที่มีการเคลื่อนย้ายทางสังคมในระดับสูง สภาพการกลายเป็นเมือง (urbanization) ความแออัดของประชากร ความยากจน ความเสื่อมโทรมศีลธรรม ความผูกพันของระบบครอบครัว เป็นต้น (4:66) อย่างไรก็ตาม เราจะพบว่านับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีการกล่าวถึงภาวะความรู้สึกเอ เลียน เนชันกันหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นงานเขียนในแวดวงวรรณกรรม นิทานกรีกโบราณ งานของจินตกรวิโบราณ ในงานเขียน

* การศึกษาผลกระทบของปัจจัยทางด้านสังคมจิตวิทยา เริ่มกระทำอย่างเป็นระบบขึ้นเมื่อมีการประชุมสมัชชาครั้งที่ 29 ขององค์การอนามัยโลก โดยที่ก่อนหน้านี้บรรดาผู้มีความรู้เกี่ยวข้อง มักสนใจแต่ประเด็นความสะดวกในการปฏิบัติ เท่านั้นทำให้นิยามของคำว่า "สุขภาพ" ขององค์การอนามัยโลกไม่ปรากฏ เป็นจริงขึ้นสมตามเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้ รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้มีอยู่ในบทความของทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (1:254-257)

เชิงวิชาการ* และอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากนักเขียนมีพื้นฐานเบื้องต้นจากประสบการณ์และการสังเกต ฉะนั้นหากยุคสมัยใดมีงานเขียนท่านองนี้มาก เราก็อาจสามารถหาตัวอย่างที่เป็นจริงของภาวะความรู้สึก เอ เลียน เนชัน ในยุคสมัยนั้นได้

หากจะจำกัดความแล้ว เอ เลียน เนชัน ก็คือภาวะทางจิตอย่างหนึ่งที่มุ่งบอกถึงลักษณะของการที่บุคคลผู้นั้นต้องสูญเสียลักษณะหลาย ๆ อย่างของความเป็นมนุษย์ที่มีชีวิต เลือดเนื้อและวิญญาณ กลายเป็นกลไกที่ยังมีลมหายใจแต่มีชีวิตอยู่อย่างไรความหมายในสังคม (ซึ่งรายละเอียดในกรณีนี้จะได้กล่าวถึงในบทต่อไป) และเมื่อภาวะความรู้สึกนี้แพร่ระบาคออกไปมาก เพียงใดก็ เหมือนการทำนายผู้สนใจทุกวงการที่ตระหนักในเนื้อหาของความเป็นมนุษย์ให้ต้องหันมามุ่งศึกษาอย่าง เอาจริง เอาจัง

* ในภาษาฝรั่งเศส จะพบคำเก่าแก่อยู่คำหนึ่งคือ aliéné และในภาษาสเปนคือคำว่า alienado ซึ่งใช้ในแง่จิตศาสตร์ แม้แต่ในภาษาอังกฤษก็ยังมีคำว่า alienist ใช้หมายถึงแพทย์ผู้ทำการรักษาพวกจิตไม่ปกติหรือบุคคลที่ถูกทำให้มีความรู้สึก เอ เลียน เนชัน โดยสมบูรณ์แบบ (วิกลจริต) ซึ่งอีริค ฟรอมม์ ได้ให้รายละเอียดในเรื่องนี้ไว้พอสมควร(3:53)

คำว่า alienation มีการเขียนต่าง ๆ กันออกไปตามแหล่งที่มีการใช้คำนี้ แม้กระทั่งในภาษากรีก ก็ปรากฏคำว่า alloiosis อยู่ในหนังสือชื่อ "Republic" ของเพลโต (Plato) ซึ่งต่อมาออกุสติน (St. Augustine) ได้แปลเป็นภาษาละตินว่า alienatio อันเป็นส่วนหนึ่งในคำสอนว่าด้วยการใช้สติปัญญาเพ่งพินิจใคร่ครวญอย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะใช้ต่างกันออกไปอย่างไรก็ล้วนอยู่ในปริบทที่ว่าด้วยความรู้สึกนึกคิดทั้งสิ้น รายละเอียดเกี่ยวกับประเด็นเหล่านี้มีปรากฏอยู่ในบทความของนาธาน รอตเตนสเตรช (Nathan Rottenstreich) (5:550-555)

และเป็นที่น่าสังเกตว่า ขณะที่เรากำลังศึกษาถึงภาวะ เอ เลียน เนชันในสังคมไทย
 อยู่นี้ ได้มีงานวิจัยในเนื้อหาเดียวกันนี้ปรากฏออกมาอย่างแพร่หลายมากแล้วในโลกตะวันตก
 แต่ในสังคมไทย เองยังไม่ค่อยมีการพูดถึงกันในเชิงการศึกษาริชัยมากนัก* แน่แน่นอนทีเดียว
 เหตุผลหนึ่งอาจจะ เป็น เพราะ บางส่วนอาจ เห็นว่า เนื้อหาในประเด็นนี้น่าจะ เป็นไปในลักษณะ
 ปรัชญามากกว่าที่จะวิจัยออกมาได้ผลที่น่าพิจารณาในเชิงประจักษ์ (empirical study)
 หรือบางส่วนอาจคิดว่าสังคมไทยมีวัฒนธรรม เฉพาะของทางตะวันตกที่แตกต่างจากสังคมตะวันตก
 จึงไม่น่าจะมีรูปการเอ เลียน เนชันอันกำเนิดมาจากแนวคิดทางตะวันตกปรากฏอยู่อย่างมีนัย
 สำคัญหรืออาจจะ เป็นด้วยเหตุผลอื่น ๆ ก็ตาม ก็มีได้ทำให้ความท้าทายอันมีพลังในเนื้อหา
 เอ เลียน เนชันต้องลดน้อยลงไปแม้แค่น้อย ตรงข้ามกลับ เป็นสิ่งที่ยิ่งจะชี้ให้เห็นถึงความจำเป็น
 จะต้องศึกษาในรายละเอียดแง่มุมต่าง ๆ แล้วตีแผ่ออกมาอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมที่สังคมไทย
 มีอาจหลีกเลี่ยงได้จากการต้อง เผชิญกับกระบวนการกลายเป็นอุตสาหกรรม (industriali-
 zation) และยังคงมีความรู้สึกยัง เกิดแก่หลาย ๆ คนว่า ความเป็นมนุษย์กำลังถูกทำลาย
 ไปตลอดจนการได้ตระหนักถึงข้อมูลของการเพิ่มขนาดของอาคารพิการทางจิตปรากฏขึ้น เป็น
 ภาวะปัญหาให้แก่สังคมโดยรวม

ลูกจ้างโรงงานอุตสาหกรรม : พลังที่มีความหมาย

ปัจจุบันนี้ ในบรรดาองค์ประกอบสำคัญ ๆ ของเศรษฐกิจไทยไม่อาจจะละเลย
 บทบาทของภาคอุตสาหกรรมไปได้ ถึงแม้พื้นฐาน เศรษฐกิจจะยังเป็นภาค เกษตรกรรม แต่
 ลักษณะการขยายตัวอย่างรวดเร็วของการทำให้กลายเป็นอุตสาหกรรม และการขยายตัวของเมือง
 เป็นการเพิ่มความสำคัญให้แก่ภาคอุตสาหกรรมทัดเทียมมา รัฐบาลได้วางนโยบายและดำเนิน
 การหลายต่อหลายประการ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาต่ออุตสาหกรรมให้ขยายตัวออกไป จนปัจจุบัน

เอกสารการวิจัยในด้านนี้ ที่เผยแพร่อยู่อย่างแน่นอนขณะนี้ ได้แก่งานวิจัยของ
 เฉลียว ฤกษ์จุฬิมล เรื่อง การศึกษาเอ เลียน เนชันในมหาวิทยาลัย (6:1-99)

นี้ ได้มีสถานประกอบการอุตสาหกรรมปรากฏอยู่อย่างมากมาย ทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ทั้งของ เอกชนและรัฐวิสาหกิจ นั่นก็หมายความว่าจำนวนลูกจ้างในธุรกิจ อุตสาหกรรม เหล่านี้มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นไปด้วย ถึงแม้จะมีการ เร่งนโยบายพัฒนาชนบท ตลอด จนการส่งเสริมโครงการสร้างงานในชนบทอย่างกระตือรือร้นมากขึ้น แต่ก็มีอาจสกัดกั้น ทรัพยากรมนุษย์ อัน เป็นแรงงานในภาค เกษตรกรรมมิให้หลั่งไหล เข้าสู่เมืองได้อย่างมี ประสิทธิภาพ จำนวนลูกจ้างที่เพิ่มขึ้น เป็นจำนวนกว่าล้านคน (7:พิมพ์ดีด) และมีแนวโน้ม จะเพิ่มมากขึ้น เป็นลำดับย่อมยืนยันความจริงนี้ได้ทางหนึ่ง

อัตราค่าจ้างหลั่งไหล เข้ามาหางานทำในเมืองที่เพิ่มสูงขึ้น ส่วนหนึ่งต้องกลายเป็น แรงงานล้น เกิน เนื่องจากตลาดแรงงานขยายตัวรับอัตราดังกล่าวอย่างไม่ได้สัดส่วนกัน เหล่านี้ย่อมบัง เกิด เป็นผลกระทบทางสังคมในแง่อื่นติดตามมา

บรรดาลูกจ้างจำนวนมหาศาลที่ขายแรงงานอยู่ตามโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ได้กลายเป็นศักยภาพอันสำคัญของการขับเคลื่อนต่อภาคอุตสาหกรรมและ เศรษฐกิจของไทย ซึ่งย่อมจะหมายถึงว่า หากปราศจากกำลังแรงงานในส่วนนี้แล้ว บน เส้นทางการทำให้ กลายเป็นอุตสาหกรรม จุดหมายคงจะยั้งห่างไกลออกไป

ถึงแม้ลูกจ้างอุตสาหกรรม เหล่านี้จะมีบทบาทที่สำคัญอยู่มาก แต่เท่าที่ผ่านมามี อาจ จะกล่าวได้ว่า เมื่อ เอ่ยถึงการพัฒนาของอุตสาหกรรมทุกฝ่ายมักจะมุ่งความสนใจตรงไปที่การ เสริมสร้างประสิทธิภาพทางการผลิต เป็นสำคัญมีน้อยนักที่จะวางจุดหนักอยู่ที่การยกระดับชีวิต จิตใจของลูกจ้างคนงานอย่างจริงจัง (8:4) สภาพ เช่นนี้มีผลให้สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของ ลูกจ้าง เหล่านี้ตกต่ำล่ำมก สร้างภาวะกดดันทางใจให้กับบรรดาลูกจ้าง เพิ่มมากขึ้น ลูกจ้าง เหล่านี้มีโอกาสประสบปัญหาอาการทางจิตมากที่สุดซึ่งก็หมายความว่า ภาวะ เอ เลียน เนชั่น ย่อมมีระชาดคอยกัดกร่อนความสุขสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจของบรรดาลูกจ้างโรงงาน อุตสาหกรรมอย่างทั่วด้าน หากจะหวังถึงความมีประสิทธิภาพทางการผลิตตลอดจนความก้าว หน้าของอุตสาหกรรม โดยมองข้ามความสำคัญในการยกระดับมาตรฐานคุณค่าและชีวิตของ ลูกจ้างด้วยแล้ว คงจะ เป็นการมองที่ผิดพลาดอย่างแน่นอน

ในข้อเขียนของโร เบิร์ต เบลานอร์ (Robert Blauner) ซึ่งเป็นผู้ช่วย ศาสตราจารย์ทางสังคมวิทยา แห่งมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียได้กล่าวถึงความ เคลื่อนไหวด้าน

ความสนใจต่อแนวความคิดเกี่ยวกับ เอ เลียน เนชัน* โดยเฉพาะในประเทศที่เพิ่งพัฒนาอุตสาหกรรม
ขั้นต้น ๆ ว่า มีแนวโน้มของการหันมาอภิปรายถึงสภาพชีวิตในส่วนลึกภายในของโรงงาน
อุตสาหกรรมกันอย่างลึกซึ้ง (13:1)

ส่วนเฟรเดอริก วินสโลว์ เทย์เลอร์ (Frederick Winslow Taylor
1865-1915) วิศวกรชาวอเมริกัน ผู้ได้สมญานามว่า "บิดาแห่งการบริหารจัดการแบบ
วิทยาศาสตร์" (The Father of Scientific Management) ซึ่งในงานเขียนของเขา
เน้นหนักที่ประเด็นประสิทธิภาพทางเทคนิคก็ยังคงชี้ว่า ทรัพยากรมนุษย์ในสภาพการทำงาน
ต่าง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การผลิตมีประสิทธิภาพและว่าบุคคลจะทำงานได้ดีจำเป็นต้องมีเงื่อนไข
แวดล้อมและ เครื่องมือ เครื่องจักรใช้งานที่ดีที่สุดสำหรับทำงานด้วย (14:8)

ข้อเขียนของบุคคลทั้งสอง เป็นการบอกกล่าวถึงความสำคัญขององค์ประกอบอีกด้าน
หนึ่งของการผลิต นั่นคือ บทบาทและพลังของลูกจ้างทั้งหลาย ลูกจ้างเหล่านี้มีอัจฉริยภาพอยู่
ภายใน อันพร้อมจะสำแดงออกมา เป็นการสร้างสรรค์ได้ทุกเมื่อ ลูกจ้างเหล่านี้เป็นมนุษย์
(human beings) อันเป็นส่วนที่มีคุณค่ามากกว่าชิ้นส่วนที่เป็นวัตถุโลกทั้งมวลมารวมเข้า
ด้วยกัน (15 : 58) ซึ่งจะสร้างบูรณภาพแห่งศักยภาพที่เขามีอยู่ได้ก็ต่อเมื่อปล่อยให้เขาได้
มีโอกาสแสดงพลังที่มีอยู่อย่างมีอิสระ (16:1)

ความตื่นตัวในพลังของลูกจ้าง ตลอดจนการมุ่งเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของบรรดา
ลูกจ้างอุตสาหกรรม ปรากฏมีเพิ่มมากขึ้นอยู่โดยทั่วไป ในที่ประชุมโลก ณ กรุงเจนีวา
ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ ซึ่งดำเนินการประชุมโดย The International Federation
of Chemical, Energy and General Workers' Unions (ICEF) วันที่ 4-6
ธันวาคม 1978 ในหัวข้อเกี่ยวกับความเสื่อมโทรมด้านสุขภาพ อันเนื่องมาจากภาวะกดดัน

* มีข้อเรียกร้องให้สนใจศึกษาภาวะ เอ เลียน เนชันและอาการทางจิตอื่นๆ ในบรรดา
ลูกจ้างอุตสาหกรรมอย่างจริงจัง อาทิ Neil J., Smelser. (9:144-145); Arnold S.
Tennenbaum (10:46); Edger H. Schein (11:34); รวมทั้งเอกสารภาษาไทยของ
สุภา ศักดิ์สมบูรณ์ และ เพ็ญแข ลิ้มศิลา (12:29-38); และทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (1:35);
เป็นต้น.

ต่างๆ ที่ประชุมอันประกอบด้วยตัวแทน 130 คน จาก 30 ประเทศ ได้อภิปรายถึงเนื้อหา
 ต่างๆ ในหัวข้อดังกล่าวอย่างกว้างขวาง ที่ประชุมได้เน้นถึงบทบาทอันสำคัญยิ่งของบรรดา
 ลูกจ้างอุตสาหกรรม และจากข้อความที่แถลงคือสื่อมวลชน ก็ระบุไว้ว่า เอ เลียน เนชั่น เป็นหนึ่ง
 ในบรรดาความ เลวร้ายที่ลูกจ้างอุตสาหกรรมได้รับ ทั้งยังกล่าวว่าสภาพการทำงานจึงต้องได้
 รับการปรับปรุงให้สอดคล้องกับตัวมนุษย์ มิใช่ปรับตัวมนุษย์เข้ากับสภาพการทำงาน เหล่านั้น
 (17:87-88)

กระแสความเคลื่อนไหวต่างๆ เหล่านี้แสดงให้เห็นว่า หลายฝ่ายต่างเริ่มตระหนัก
 กันอย่างหนักแน่นมากขึ้นแล้วว่า การสร้างสรรค์คุณภาพชีวิตสังคม (quality of social
 life) คือหัวใจสำคัญประการหนึ่งของความคิดเกี่ยวกับสังคมในศตวรรษนี้และต่อไป มนุษย์
 ซึ่งผูกพันอยู่กับการทำงานไม่ควรจะต้องประสบภาวะที่ต้องกลายเป็นผู้ป่วยทางจิต ผู้ขมขื่น และ
 ผู้ไม่มีอะไรน่าประทับใจ (a sick man, a bitter man, and an unattractive man)
 ของสังคมมนุษย์เอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรดาลูกจ้างอุตสาหกรรม เพื่อต่างจะได้พัฒนาศักยภาพ
 ของตนในฐานะมนุษย์ให้เต็มที่ การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับภาวะเอ เลียน เนชั่นในการทำงาน จึง
 แพร่หลายมากขึ้น เป็นลำดับ (18:488) เหลืออยู่ก็แค่เพียงความคาดหวังว่าคงจะมีการนำผล
 การศึกษานั้นไปสร้างคุณภาพการอัน เปี่ยมด้วยคุณค่าให้เกิดแก่มนุษย์โดยส่วนรวมอย่างแท้จริง เท่านั้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย